

2 0 0 5 S U K U J U H L A T

Sipi Tuomaanpojan sukuseura

Juhlapuhe

**30.7.2005 klo 13.00 Jämsän kotiseutumuseossa
rehtori, pastori Jari Nurmi**

Hyvät sukulaiset.

Lapsuuteni kotiseurakunnan Tyrvään sanavalmis kappalainen oli kerran vierailulla automuseossa. Häntä tervehtimään tuli yllättäen muuan tuntematon rouvashenkilö, joka esitteli itsensä kaukaiseksi sukulaiseksi. Silloin jo eläkkeellä ollut rovasti totesi: *"Kun vanhaks elää, niin sukulaisiaankin tapaa enää vain museoissa."*

Mitenkä tulikaan tämä juttu mieleeni, kun mekin olemme nyt kokoontuneet aloittamaan sukujuhliamme tänne Jämsän kotiseutumuseolle. Mutta me emme ole nyt koolla vain museossa, vaan suorastaan aivan niillä tienoilla, joilla ovat yhteiset juuremme. Niinpä juuri tämä sama eteemme avautuva maisema - 100 vuotta sitten kuvattuna - on otettuna sukukirjamme kanteenkin. On vaikuttavaa, että tällainen museo sijaitsee juuri tämän suvun historiallisilla sijoilla.

Jämsä oli vanhastaan Hämeen pohjoisin pitäjä, jonka keskipiste oli Jämsän kirkon seutu. Nykyinen Jämsän 5. kirkko on itsenäisyyden ajan alusta, sen edeltäjä oli Venäjän vallan ajan alusta ja sitä edellinen Jämsän 3. kirkko Ruotsin vallan ajalta vuodelta 1684. Näin palatessamme ajatuksissamme Jämsän historiassa ajassa taaksepäin kuljemme yhteisten esivanhempiemme lapsuusaikoihin, jolloin tuo kirkko rakennettiin.

Täällä vanhassa Suur-Jämsän pitäjässä syntyivät esivanhempamme Sipi Tuomaanpoika (tai niin kuin kirkonkirjoissa lukee ruotsalaisittain Sigfred) vuonna 1677 ja Sofia Sipintytär 4 vuotta myöhemmin. Heidän nuoruusvuosinaan Suomessa koettiin kaikkien aikojen raskaimmat katovuodet, jotka surmasivat kolmasosan silloisista noin 400 000 suomalaisesta nälkään ja kulkutauteihin. Esivanhempamme kuitenkin selvisivät. Millainen mies tämä Sipi sitten oli? Erään välähdyksen antaa muuan kirkonkirjojen maininta: *"Tarjouduttuaan Herran Pyhälle Ehtoolliselle hän ei osannut lukea kristinopin kappaleita, vielä vähemmän omasi ymmärrystä Pyhän Sakramentin oikeasta käytöstä ja hyödystä, minkä vuoksi häntä ei voi päästää ripille ennen kuin on parantanut osaamistaan."* Ei tainnut Sipi olla mikään lukumies, mutta pärjäsi elämässä muilla avuilla. Hänet mainitaan sittemmin Ruotsulan - siis juuri näiden paikkojen - isäntänä ja myöhemmin lampuotina eli tilanvuokraajana, josta hän siirtyi isännäksi Nokkalaan. 1700-luvun alussa elettiin vaikeita ison vihan ja sitten myös pikku vihan vuosia. Esi-isämme kuoli vuonna 1759 82-vuotiaana ja esiäitimme 10 vuotta myöhemmin 88-vuotiaana, siis huomattavan iäkkäinä sen ajan ihmisiksi.

Niin alkoi tämän suvun tie kulkién jälkeläisten mukana eri puolille Jämsää torppiin ja taloihin, mutta vasta myöhemmin vanhan Jämsän ulkopuolelle. Täällä ovat syvässä yhteiset juuremme.

Monet ovat ne kansamme vaiheet, joiden keskellä seuraavat sukupolvet ovat elämänsä matkan kulkeneet: Ruotsin vallan viimeiset ajat, Vänrikki Stoolin tarinoista tutun Suomen sodan ajat; Venäjän vallan ajat, nälkävuodet ja sortokaudet; itsenäistymisen ajat, vapaus-veljes-kansalaissodan tapahtumat, talvi- ja jatkosodan vuodet.

Millaisia elämäntarinoita tuohon sukupolvien saattoon sitten mahtuu? Suku oli vahvasti torpparivaltainen. Itsenäisyyden ajan alussa torppareista tuli sitten talollisia. Suvun historiasta tiedetään, että joukossa on ollut mm. Turun tuomiokirkon maalari. Tilastoja ammasteista ei ole, mutta sellainen mielikuva on syntynyt, että lähihistoriaa kohti tullessa suvussa on - mikä Jämsän seudulle on luonnollista - paljon paperimiehiä; on insinöörejä, on terveydenhoitoalan ihmisiä. Kokonaisuutta ajatellen ammatteja löytyy laidasta laitaan: professoreita, yritysjohtajia, poliiseja, sotilaita ja onpa meitä pappejakin.

Meitä kuuluu olevan jopa 15 000. Osa kantavanhempiemme jälkeläisistä asuu edelleen täällä, mutta suurin osa on muualle muuttanut, erityisesti 1900-luvun alusta alkaen, osana suurta yhteiskunnallista mullistusta, jonka teollistuminen ja kaupungistuminen oli käynnistänyt.

Omat siteeni tänne Jämsän juurille jäivät lapsuudessa ja nuoruudessa varsin ohuiksi. Onhan oman sukuhaarani lähtö Jämsästä tapahtunut tavallaan ensimmäisten joukossa. Lepojärven torpasta vuonna 1908 Orivedelle saakka Kolhinojan torppaan muuttanut mummuni vain kertoili tarinoita "*Jämsästä*", kuten hän tuon sanan lausui. Myös raskaista 1918-tapahtumista kuuntelin tarinoita mummuni jalkojen juuressa ymmärtämättä vielä silloin, mistä oli kyse.

Vasta aikuisiällä ensi kerran äitini kanssa pääsin käymään täällä juurillani, sukulaisia tapaamassa ja myös Lepojärven torpassa, ihmeellisen rauhallisen metsäjärven rannalla. Kuljin kuin sadussa, vanhojen rakennusten ympäröimässä pihapiirissä kauniissa kesäisessä illassa. Vasta sen jälkeen suvun rikas historia on avautunut yhä uusien vierailujen ja sukumme vanhojen haastattelujen myötä. Näin olen tullut itsekin kirjoittaneeksi ohuen juonteen sukumme historiaa. Mutta omalta äidiltäni en ehtinyt riittävästi kysyä. Niinhän meille yleensä käy. Emme arvosta, ennen kuin on myöhäistä.

Muutama sana vielä minulle lähemmistä juuristani. Ehkäpä ne jotenkin kuvastavat laajemminkin menneisyyttä ja sukuamme.

Kerrotaan, että vuonna 1862 Järvenpään torpassa syntynyt ja sieltä Lepojärven torppaan naimakaupan myötä muuttanut isoäitini äiti Hilda oli luonteeltaan "*rauhallinen, hyvänlainen, lauhkea*" ja lapsirakas. Kotia sävytti vakaa kristillinen henki. Hildan puoliso Alekski toimi myös pyhäkoulunopettajana, joka oli huomattava arvostuksen osoitus. Tuollainen luottamustehtävä uskottiin vain henkilölle, jolla oli siihen lahjoja ja joka oli muutenkin kunnioitettu.

Lapsista vanhin, vuonna 1886 Lepojärven torpassa syntynyt mummuni, Edit oppi jo 5-vuotiaana lukemaan ja lukikin lapsuusvuosinaan Raamatun kannesta kanteen. Myös hengellisiä lauluja hän lauleskeli ahkerasti sisarustensa kanssa. Ajan tavan mukaan Edit lienee käynyt lapsuudessaan kirkollista kiertokoulua. Kansakoulun käyminen oli vielä peräti harvinaista. Ripille hän pääsi vuosisadan alussa. Edit oli käsistään kätevä, jo hänen kapionsa olivat poikkeuksellisen komeat.

Lapsille pidettiin kovaa kuria. Ei päästetty yöjuoksulle. Niinpä kun ei päässyt ovesta, oli tyttärien täytynyt mennä ikkunasta. Tarina kertoo, että tämä oli paljastunut, kun kauempaa tulleita tyttöjä oli tullut taloon kysyäkseen tietä iltamapaikalle. Isä oli mennyt hakemaan omia tyttöjään oppaaksi, mutta heidän huoneensa olikin ollut tyhjä. Niinpä isä oli lähtenyt itse oppaaksi ja tuonut samalla omansa pois.

Historiasta olen sitten saanut selville sellaisenkin yksityiskohdan, kuin miten orivesiläinen torppari haki vaimonsa Editin niinkin kaukaa kuin Jämsästä. Selitys siihen löytyy perimätiedosta, jonka mukaan tässä asiassa olisi käytetty vanhan tavan mukaan apuna vielä puhemiestä, laajalla alueella liikkunutta metsäpomoa, joka olisi katsonut isoisälleni sopivan vaimon.

Niin siirtyi oma sukuhaarani Jämsästä Orivedelle. Ja seuraava polvi vei sen yhä kauemmas. Elävässä muistissa on, miten mummini vieraili usein kauemmaksikin muuttaneiden lastensa luona. Ihmisrakas kun oli, vielä vanhanakin hän kierteli paljon ystäviensä luona. Hyvästiksi hän tapasi aina sanoa: *"Jumalan haltuun."*

Lähes ensimmäisinä virkatoiminani vuonna 1979 siunasin liki 93 vuoden iän saavuttaneen mummini haudan lepoon Oriveden kirkkomaahan.

Hyvät ystävät. Näihin tuntoihin alankin sanottavaani lopetella. Tällainen sukujuhla muistuttaa meitä vaikuttavalla tavalla myös elämän katoavaisuudesta. Täällä Jämsän kirkkomaalla lepäävät matkansa päähän päässeet esivanhempamme ja monen meistä lähemmätkin omaiset, myös monilla muilla hautausmailla. Tällaisessa juhlassa katseemme kääntyy aivan erityisesti menneisiin polviin, myös ajan rajan taakse siirtyneisiin lähimpiin rakkaisiimme. Me muistamme heitä syvästi kunnioittaen ja haikeasti rakastaen.

Mielessäni ovat soineet tutun virren *"Maa on niin kaunis"* sanat: *"Käitavi aika, vierähtävät vuodet, miespolvet vaipuvat unholaan."* Ajan kulku on lahjomaton. Niin lyhyt on ihmiselämä. Ja niin vähän jää meistä *"muistoks tulevain"*. Mutta virren säkeistö jatkuu: *"Kirkasna aina sielujen laulun taivainen sointu säilyy vaan."*

Kaiken katoavaisuuden keskellä ihmissydämessä on *"taivainen sointu"*. Se sydämen *"sointu"* muistuttaa meille tässäkin juhlahetkessä elämän lyhydestä, ihmisen pienuudesta, mutta samalla myös Luojan suuruudesta, Jumalan todellisuudesta. Se muistuttaa meille siitä, että risti haudoilla ei ole kuoleman vaan elämän merkki. Se muistuttaa meille kirkon sanomasta, iankaikkisuudesta. Näissä tunnoissa me nyt saamme juhlapäiväämme aloittaa muistaen omia juuriamme, edesmenneitä rakkaitamme.

Niinpä noihin Jämsän suvun mummini sanoihin minunkin on hyvä sanottavani päättää: *"Jumalan haltuun"*.

Lopuksi tahdon vielä lausua meidän kaikkien vieraiden puolesta kiitoksen tämän juhlan järjestäjille ja sukukirjan tekijöille. Tällaisessa työssä on valtava vaiva. Meidän muiden on helppoa tulla valmiiseen pöytään.